

criminal-executive service, we understand the complex personal formation, which combines linguistic, sociolinguistic, pragmatic, formal and logical, psychological and substantive competencies. The peculiarity of foreign-language communicative competence in future specialists of the criminal-executive service consists of a special content, contextual study of the language, focusing attention on the practical use of language, uneven distribution of attention to four types of speech activity, the conditionality of teaching methods by the specialization of a student and the degree of personal qualities of the student.

To summarize, we note that the issues examined by us do not exhaust the outlined problem and require further study.

REFERENCES:

1. Волченко О.М. Формування комунікативної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / О.М. Волченко. – Житомир, 2006. – 255 с.
2. Гешко Н.Я. Формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів-медиків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/8_NMIW_2014/.../1_162679.doc.htm.
3. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання д. пед. н., проф. С.Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – С. 24–73.
4. Ізмайлова О.А. Формування іншомовної комунікативної компетенції як структурного компонента комунікативної культури студентів мовних ВНЗ / О.А. Ізмайлова // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. – 2010. – Випуск 17. – С. 66–72.
5. Костенко Н.І. Особливості формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів ВНЗ нефілологічних спеціальностей [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?
6. Нагірний Л. Особливості формування іншомовної комунікативної компетенції студентів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.chnu.edu.ua/res/chnu.../Liubomyr_Nahirnyi.pdf.
7. Олендер К.П. Англійська мова для спеціальних цілей (ESP): особливості та перспективні напрямки розвитку підходу / К.П. Олендер // Матеріали ХІХ наукової конференції ТНТУ ім. І. Пулюя, 2016. – С. 300–301.
8. Солодовникова Ю.Ю. Формирование иноязычной коммуникативной компетентности как условие совершенствования профессиональной подготовки специалиста социальной работы : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Ю.Ю. Солодовникова. – Курск, 2009. – 28 с.
9. Тарнопольский О.Б. Методика обучения английскому языку для делового общения / О.Б. Тарнопольский, С.П. Кожушко. – К. : Ленвіт, 2004. – 192 с.
10. Тенищева В.Ф. Интегративно-контекстная модель формирования профессиональной компетенции : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.01 / В.Ф. Тенищева. – М., 2008. – 44 с.

УДК 378.1+37.00.04.03.42

ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ МЕТАДІЯЛЬНОСТІ ЯК СИСТЕМОТВІРНИЙ ЧИННИК ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ

Ястремська С.О., к. б. н., доцент, директор
Навчально-науковий інститут медсестринства
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І.Я. Горбачевського
Міністерства охорони здоров'я України»

У статті розкрито специфічність професійної підготовки майбутніх магістрів сестринської справи у вищих медичних навчальних закладах засобами дистанційного навчання. На основі аналізу наукових досліджень та публікацій підкреслено необхідність формування у студентів готовності до професійної метадіяльності. Зазначено, що готовність до метадіяльності є істотною передумовою цілеспрямованості й ефективності діяльності, вищий рівень сформованості якої допомагає молодому фахівцеві високоякісно виконувати свої професійні обов'язки, і є зв'язною ланкою між процесом підготовки у ВНЗ і майбутньою працею майбутніх магістрів сестринської справи. Розкрито поняття «готовність до професійної метадіяльності», узагальнено структуру готовності до професійної метадіяльності з огляду на наукові роботи вітчизняних та зарубіжних науковців.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні маїстри сестринської справи, готовність до професійної метадіяльності, структура, компоненти.

В статті раскрыта специфічність професійної підготовки майбутніх магістрів сестринського дела в вищих медических навчальних закладах засобами дистанційного навчання. На основі аналізу наукових досліджень і публікацій підкреслено необхідність формування у студентів готовності до професійної діяльності. Відзначено, що готовність до професійної діяльності є суттєвою передумовою цілеспрямованості і ефективності діяльності, високий рівень сформованості якої допомагає молодому спеціалісту високоякісно виконувати свої професійні обов'язки, і є зв'язуючим ланкою між процесом довузовської підготовки і майбутньою роботою магістрів сестринського дела. Відкрито поняття «готовність до професійної діяльності», обобщена структура готовності до професійної діяльності, враховуючи наукові роботи вітчизняних і зарубіжних учених.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні маістри сестринського дела, готовність до професійної діяльності, структура, компоненти.

Yastremska S.O. PREPAREDNESS FOR PROFESSIONAL META-ACTIVITY AS A BACKBONE FACTOR OF PROFESSIONAL EDUCATION OF PROSPECTIVE MASTERS OF SCIENCE IN NURSING

This article exposes the specificity of professional education of prospective Masters of Science in Nursing at higher medical education institutions using the instruments of distance learning. Based on analysis of research studies and literature, the author stressed the necessity of developing preparedness for professional meta-activity in the students. The author notes that the preparedness for meta-activity is an essential prerequisite for purposeful and efficient activity. The higher level of maturity of this activity helps the young specialist to perform their professional duties with high quality; this preparedness is a connecting link between education at institutions of higher learning and the future professional activity of prospective Masters of Science in Nursing. The article elaborates on the concept of "preparedness for professional meta-activity" and generalizes the structure of preparedness for professional meta-activity in view of the research papers by both Ukrainian and international scholars.

Key words: professional education, prospective Masters of Science in Nursing, preparedness for professional meta-activity, structure, components.

Постановка проблеми. Сучасний рівень розвитку суспільства, науки і техніки зумовив прагнення усієї світової спільноти подолати в освіті професійну замкнутість і культурну обмеженість та одночасну орієнтацію на підготовку «синтетичної, цілісної особистості» майбутніх фахівців, здатної здійснювати інноваційну творчу діяльність. Оскільки найчастіше період впровадження нових технологій у медсестринську діяльність коротший, ніж час професійної підготовки, тому в нинішніх умовах потрібні випускники, які вміють гнучко і творчо мислити, активно діяти, приймати нестандартні та креативні рішення. У межах компетентнісної моделі ВНЗ та ВМНЗ перейшли на рівневу систему навчання, де другим рівнем є магістратура, яка покликана сформуваати орієнтовну основу і досвід професійної діяльності дослідницького рівня [1, с. 5]. Традиційна система вищої медсестринської освіти виконує такі функції: діагностичну, компенсаторну, адаптаційну, пізнавальну, прогностичну.

Однак у сучасних умовах роль вищої медсестринської освіти зводиться не до підготовки майбутніх маістрів сестринської справи (МСС) «до складного теперішнього», а як «постріл» у багатовимірне, поліцентричне, мінливе майбутнє. Це пов'язано, передусім, із діяльністю майбутніх МСС, яка в науці розглядається як суб'єктивна активність щодо перетворення навколишнього світу і себе в ньому [2, с. 112].

У такій інтерпретації в поняття «діяльність» закладена ідея взаємозв'язку об'єктивного та суб'єктивного, цілого й одиничного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних вітчизняних наукових дослідженнях питання професійної діяльності до готовності фахівців до неї розглядаються здебільшого в галузі педагогіки, теорії та методології вищої освіти (О. Абдуліна, І. Бех, А. Богуш, С. Гончаренко, І. Зязюн, І. Москальова, Н. Ничкало, О. Пономарьова, В. Свистун та ін.). Однак проблема готовності до професійної діяльності як форми реалізації потреби у діяльності розглядається також психологією, фізіологією та іншими науками. Так, готовність до професійної діяльності як психолого-педагогічний феномен висвітлено в дослідженнях таких науковців: І. Гавриш, Р. Гуревич, О. Дубасенюк, А. Ліненко, О. Мороз, П. Підкасистий тощо. Проведений аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що, незважаючи на розуміння важливості готовності в практиці вищої школи, ця проблема залишається мало розробленою. Огляд наукових робіт із проблеми готовності до професійної діяльності вказує, що глибоко розкриті окремі її аспекти, проте відсутні роботи, в яких обґрунтовано формування готовності майбутніх МСС до медсестринської діяльності як професійної діяльності.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в розгляді готов-

ності майбутніх МСС до медсестринської діяльності як метадіяльності та визначенні її основних структурних компонентів, критеріїв та показників оцінювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті підготовки майбутніх МСС до професійної діяльності готовність розглядається як цілеспрямований вияв особистісних якостей студентів, безпосередньо важливих для медсестринської діяльності; інтегроване системне утворення, цілеспрямоване самовираження особистості, яке охоплює її переконання, погляди, мотиви, почуття, ставлення до діяльності, а також вольові та інтелектуальні якості, знання про предмет і засоби дії, навички і вміння їхнього практичного застосування та спрямування на певну поведінку [3, с. 8]. Це свідчить, що феномен «готовність» має певну структуру, тобто передбачає наявність чітко окреслених компонентів.

Для визначення структури професійної метадіяльності майбутніх МСС у контексті дослідження доцільно проаналізувати цей феномен як комплексне утворення, що має свою структуру і компонентний склад. У певному сенсі діяльність майбутніх МСС пов'язана з іншими видами діяльності: адміністративно-управлінською, лікувально-профілактичною і діагностичною, аналітичною, педагогічною, науково-дослідною, адміністративно-управлінською, експертно-консультативною тощо [4, с. 119].

Професійна модель магістра сестринської справи має будуватися з урахуванням особистісного складника та містити такі компоненти:

1) психодинаміку особистості, тобто особливості її мотиваційної й емоційно-почуттєвої сфер та їхній вплив на освітню діяльність;

2) індивідуальні властивості особистості – спрямованість, система ставлень до оточуючого світу, професійної діяльності, інтелектуальний і творчий потенціал, професійні очікування, уявлення про власне місце у професійній спільноті;

3) діяльнісні характеристики – практичні вміння та навички виконання необхідних для професійної діяльності операцій, креативність;

4) гностичні якості – здатність до пошуку, сприймання й інтерпретування інформації, а також пізнавальні вміння й навички, ґрунтовні знання предмету професійної діяльності, готовність і прагнення до самоосвіти.

Отже, професійна модель майбутніх МСС охоплює особистісні та діяльнісні характеристики, соціально та професійно важливі якості медичного працівника, спрямовані на усвідомлення освітніх завдань медич-

ної (лікувально-профілактичної) діяльності, врахування педагогічних закономірностей та застосування педагогічних знань, проведення самоаналізу та вдосконалення власної діяльності. Виконаний аналіз теорії та практики свідчить, що готовність майбутніх МСС до медсестринської діяльності є вагомим складовою частиною лікувально-профілактичного процесу й обов'язково має розглядатися в контексті їхньої професійної підготовки.

Практична діяльність магістрів сестринської справи здійснюється, передусім, у лікувально-профілактичних установах, урядових, муніципальних і неурядових організаціях, а об'єктами професійної діяльності МСС є: середній медичний персонал та матеріальні й інформаційні ресурси, пов'язані з діяльністю середнього медичного персоналу; людина (пацієнт) і біологічні системи різних рівнів організації; соціальна сфера і групи ризику; навколишнє середовище та його якість; процеси життєдіяльності; соціальні, медичні, природоохоронні технології; медична і біологічна експертиза; біологічне тестування і моніторинг; професійна діяльність і професійне здоров'я.

Саме тому діяльність майбутніх МСС зведена на рівень метадіяльності, оскільки наділена життєзабезпечуючою функцією щодо її об'єктів та суб'єктів, психологічним характером предметно-змістовної частини; системою духовно-імперативних цілей і смислів; основними вимогами професійної надійності її суб'єкта і надоперативністю характеру дій і вчинків. Масштабні трансформації освітньої системи охорони здоров'я підсилюються і швидким зростанням обсягу медичної інформації та її оновлення, активною розробкою інноваційних медичних технологій (інформаційно-комунікаційних, телекомунікаційних, дистанційних), необхідністю підвищення якості медичної допомоги. Так, згідно зі статистичними даними [5, с. 59], кожні 3–5 років обсяг медичної інформації збільшується вдвічі.

Водночас професійна метадіяльність майбутніх МСС передбачає забезпечення раціонального управління сестринською діяльністю, підготовку кваліфікованого сестринського персоналу, а також розробку і реалізацію науково-дослідних, практичних програм і проектів щодо покращення здоров'я населення, організації та менеджменту у сфері охорони здоров'я на основі прогнозування та наукової превенції.

Тобто професійна метадіяльність майбутніх МСС є універсальною «надпредметною» діяльністю. Предметною є будь-яка діяльність із певним предметом, однак її усвідомленість, відповідальність за резуль-

тати, наявність *стратегічної* (мотив, мета, план, засоби, організація, дії, результат, аналіз), *дослідницької* (факт, проблема, гіпотеза, перевірка–збір нових фактів, висновки), *проектувальної* (задум, реалізація, рефлексія), *моделюючої* (побудова за допомогою знакових систем розумових аналогів – логічних конструктів досліджуваних систем) та *прогнозуючої* (уявне конструювання майбутнього стану об'єкта на основі передбачення) діяльності перетворює предметну діяльність у метадіяльність. Отже, метадіяльність як універсальний спосіб життєдіяльності майбутніх магістрів сестринської справи визначається їхнім рівнем оволодіння метазнаннями, метаспособами і метавміннями, тобто рівнем розвитку особистості.

Підсумовуючи вищевикладене, зауважимо, що до сфери метадіяльності майбутніх МСС необхідно віднести такі особистісні прояви фахівця: аналіз і оцінювання власних досягнень, вияв критичності в ставленні до цілісного змісту отриманого досвіду, рефлексія власної навчальної та квазіпрофесійної діяльності, здатність до відповідального, професійно значущого вчинку.

Генезису будь-якого знання, зокрема й науково-теоретичного, передую певний психічний стан особистості і певний досвід перебування в ньому. Тому метадіяльність є розумовим процесом ціннісно-смісловної регуляції, який вимагає застосування соціокультурного досвіду, метакогнітивних та метапредметних (розумових) стратегій. Водночас професія МСС як метадіяльність передбачає діяльність щодо засвоєння не лише самого змісту дисциплін, а й метапредметного змісту вищої медсестринської освіти й спирається на здатність студентів прогнозувати, аналізувати власну поведінку в медсестринській діяльності та керувати нею.

Концентрованим виявом метадіяльності майбутніх МСС у процесі вищої медсестринської освіти є *готовність студентів до здійснення професійної метадіяльності*. Так, на думку А. Марона та Л. Монахової, готовність до професійної метадіяльності є найвищим рівнем професійної компетентності, що забезпечує творчу спрямованість діяльності за фахом, яка враховує об'єктивну оцінку власних можливостей, оволодіння загальною культурою дослідницької діяльності, здатність до швидкої адаптації в сучасних інтеграційних процесах [6, с. 291]. Отже, можемо стверджувати, що формування готовності до професійної метадіяльності посилює творчий потенціал майбутніх магістрів сестринської справи, сприяє їхньому активно-діяльнісному входженню в професійну сферу [7, с. 177], формуван-

ню професійно-значущих якостей шляхом самостійного набуття суб'єктивно нових знань і компетенцій, спрямовує на створення якісно нових продуктів.

З огляду на це припускаємо, що для формування готовності майбутніх МСС до професійної метадіяльності необхідно чітко визначити її компонентний склад, зміст критеріїв і показників для цілеспрямованого впливу й організації методики. Відповідно, розглядаємо такі компоненти готовності до професійної метадіяльності:

1) *мотиваційно-ціннісний компонент* відображає сформованість інтересу щодо реалізації нормативного виконання соціальних ролей медичної сестри;

2) *когнітивно-комунікативний компонент* віддзеркалює сукупність професійних знань та рівень розвитку інтелектуального й духовного світу студента, які перевищують рівень функціонально необхідних вимог;

3) *операційно-діяльнісний компонент* відображає здатність студентів до ефективно-творчої діяльності (здатність до новацій у сфері професійної (медсестринської) та суспільної практики, вміння створювати якісно нове медсестринське знання);

4) *особистісно-рефлексивний компонент* ґрунтується на рівні розвитку творчого потенціалу майбутніх МСС, який перевищує показники різних форм привласнення знань.

Усі структурні компоненти готовності майбутніх МСС до професійної метадіяльності є взаємопов'язаними і взаємодоповнючими. Формування операційно-діялісного компоненту зумовлене сформованістю когнітивно-комунікативного компоненту досліджуваного феномену, а саме достатнім рівнем професійних знань і вмінь. Водночас процес діяльності, в якому формується і виявляється операційно-діялісний компонент готовності до професійної метадіяльності, активізує розумову діяльність студентів, котрі усвідомлюють цінність і важливість для медсестринської діяльності як метадіяльності засвоєних знань і вмінь. У результаті підвищується їхня мотивація навчально-пізнавальної активності, що сприяє формуванню мотиваційно-ціннісного компонента. Внаслідок цього усвідомлені цінності й сформовані мотиви спонукають студентів до поглиблення наявних професійних знань, умінь та навичок, що зумовлює формування особистісно-рефлексивного компонента готовності майбутніх МСС до професійної метадіяльності.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, готовність майбутніх МСС до професійної метадіяльності можна охарактеризувати як інтегральне особистіс-

не утворення, рівень сформованості якого визначається виразністю і гармонізацією її компонентів та виявляється на суб'єктивному рівні як складна система, що синтезує та інтегрує в собі множину професійних знань, умінь й особистісних якостей, визначає адаптацію фахівця до нових умов і видів діяльності, відповідальність у прийнятті рішень і здатність до саморозвитку, які є її підсистемами і компонентами. Готовність до професійної метадіяльності, що охоплює мотиваційно-ціннісний, когнітивно-комунікативний, операційно-діяльнісний та особистісно-рефлексивний компонент, є вищим рівнем професійної компетентності та формується в освітньому процесі ВМНЗ. Необхідність формування готовності майбутніх МСС до професійної метадіяльності зумовлена об'єктивними потребами суспільства у наданні якісних медичних послуг згідно зі світовими стандартами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Біловол О.М. Стратегія розвитку та реформування медсестринства в Україні / О.М. Біловол // Буковинський медичний вісник (Спеціальний випуск). – 2007. – № 3. – С. 3–6.
2. Кирьякова А.В. Закономерности развития аксиологического потенциала личности студента / А.В. Кирьякова // Международный журнал экспериментального образования. – 2010. – № 11. – С. 110–114.
3. Поплавська С.Д. Формування готовності студентів медичних коледжів до комунікативної взаємодії у професійній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С.Д. Поплавська. – Житомир, 2009. – 22 с.
4. Махновська І.Р. Професійна підготовка магістрів сестринської справи в умовах ступеневої освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / І.Р. Махновська. – Житомир, 2015. – 312 с.
5. Круковська І.М. Медична сестра в умовах реформування галузі охорони здоров'я / І.М. Круковська, Т.В. Неполенко // Магістр медсестринства. – 2010. – Вип. 1(4). – С. 56–63.
6. Практическая андрагогика. Открытое образование взрослых : [монография] / [А.Е. Марон, Л.Ю. Монахова и др.]; под ред. А.Е. Марона. – СПб. : УРАО ИОВ, 2012. – 400 с.
7. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження [монографія] / за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.